

74.26A5A)

41-75

А. М. Чотуа.

უბანი 167 წლის

წინა დროისა და დრო

აქსუა ბუზა.

ანბან აქსუა აქსუა იტანა.

აქსუა.

Атінोगрафіа С. Н. Х. Аѣснѣ.

19⁰⁰ ш.

141.26
4-75
162
ПРОВЕРЕНО
А. М Чочуа.

ПРОВЕРЕНО 1944

А П Ї С У А Б У З Ш А.

Анб̄ан а̄ш̄ѣах̄ а̄ца̄ѿ̄ӯ і̄і̄ца̄ша.

3480
А Ц У А.

Атїнографіа С. Н. Х. Аї̄снї̄.

1922 ш.

✓ #1. **Таніеі Боріеі.**

Таніа хучу цѣа бзіа дубуан лаіа
Боріа. Боріа хучу цѣа бзіа дібуан іаі-
іа Таніа. Аѡѡѣагв есѣвнїв еіцвхумарву-
ан, ргуааібагомвзт; рані рабі бзіа ірбуан,
рѣаѣв хартцуан.

Бзіа аібабара-губуартагун.

Таніеі Боріеі ізлвєізвѣазвз? Ішѣеібабуаз?

✓ 2. **ЉАРХАНЕІ ЉЕМРАЗВІ.**

Љарханеі Љемразві еігулацан. Аѡѡ-
ѣагв ірхвцвуан бжба-бжба швкусà. Аі-
ѡвзца дара бзіа еібабуан. Швжвмѣан
інаркнв хулѣазвнза еіцвн. Знв-звнла
алабакуà ірвкуѣанв, іѡуа ахкаàракуа ір-
ѣàлуан, àкві-квііа, аевѡ чквнцза реіѣш,
рвбжкуà рвгуà. Ёсѣан рвкулацза ізбалàк-
гв цѣа дрвѣаішвцврѣв іѣан: аѡѡѣагв хар-
ѣзаіѣв іѣан, ріаапвуà хврѣàѣа-хврѣàѣаза
іхтвн, рзвѣкуà іуаркалєіуа іѣаѣшзà іѣан,
аѣхзв ахуаѣàіа ірвлтцуан.

*Вумоуна аѡѡѣа бзіа? Аѡѡѣа
бзіа-гѣѣартагун.*

Ђархàнеі Ђеімрàзві еіцѹхаранѹ інхòз-
ма? Ішѣеібабуаз? Ішѣахумаруаз?

✓ 3. ЗГУРЦҚЎЛ БЗІАУ АПЃНѹЗБА.

Антіка лхѹ лдѹруа днàлагуан еіѣш
лан дѹѣсіт. Лан лѹѣсрà гурѣàс ілѹман.
Ілзѹнхѹеіт аазаѣѹс лапша хучѹі, лапша
хучѹі. Антіка лаб аѣнѹ гуѣàас ілѣомѹзт.
Щѹжѹмѣан інаркнѹ хулѣазѹнза тàmѣахуа
лѹмамкуа аѹс лѹуàн, аѣнѹ ларà ілхагѹ-
лан. Лѹмзѹрха іанàкузаалакѣѹ бѣѹцк ѹбур-
щѹмѹзт, іцѣакуàкуараза іѣан; лѹѣнѹ гуà-
мк, ѣамсàрк ѹѣѹ ішѣеібашаз, есѣѹнѣѹ
ікаікаіуа іцѣан. Антіка лапша хучѹі ла-
пша хучѹі бзіа дѹрхѹлаѣшуан; есѣѹнѣѹ
еіла̀лѣуан àканѣа еіѣш; есѹмша ѣѹнѣ-
хѹнѣ рѣѹ, рнанѹ лѹѣуàн, еіла̀лѣуан матà
цѣàла.

Антіка лѹгуеілгàра бзіан. Іла̀науà лхàш-
ѣуамѹзт, ілбуа қалѣуàн. Лѹзахшеі, лѣà-
шеі, лгѹлашеі, лѹхумаршеі рѹла лѹзу-
лаца зеѣѹ ра̀ѣха дгѹлан. Іцабѹргнѹ Ан-
тіка гѹлаѣѹ злаѣѹ рѹѣсѹ еіѣш дѹрбуàн.

Аѣен бзіа - дзгудзыржагоуи

Антіка лан данѹѣсѹ дѹшѣаѡаз? Антіка
аѡнѹ шѣанѹѡулгуаз? Лаѣі лаѣі дѹш-
ѣархѹлаѣшуаз? Антіка дзеіѣшрăзѹз? Ан-
тіка зеіѹ дѹшѣарбуаз?

4. А У Ъ Р А.

Спірдон хуѹ аѹѣра ѡатѡарă дала-
гѡеіт. Днєін аѹѣра атѹхѹа, аѣархѣѹа нѹ-
ѣутѡанѹ, адѣѹл ѣѹѣк хѹіѡааіт; нас анѹѣ
баѣала іѡіт, ѣагала іѡаѡѡеіт, ѣѣагала
іргѹѡеіт. Спірдон іѹѣраѣѹ ілѡеіѣеіт анă-
ѣа, аѡрпѹѣ, аѣѹнѡа. Оѡѹ іѣѹімѡаѣ
ала іѡіахѡеіт Спірдон іѹѣра: іѣассѹ
ѣѡарѹѡамѡѹа іѣалт анăѣа, аѡрпѹѣ,
аѣѹнѡа.

Іѣабѹргнѹ Спірдон іѹѣра напѹ аѡѹ-
іѡѹаѡѹзт: есѣѹнѣѹ, іраѣѹан, іанăарѡарѡѹ
азѹ аѡѹіѣѹан, анăѣа арăѡѹаѡѹа аѣа іѡѹі-
ѣѹан. Спірдон іѹѣратѹх іѣѹхнѹ іăѣѣа,
іăѣѣа, іѡѹѣѣа ірѣеіѣѹан.

Спірдон дѹзлагăзі? Спірдон іѹѣра ѣѣă-
ѡаіѣеі? Ізеіѣшрăзі аѹѣра? Спірдон іѹѣ-
ратѹх зѣеіѣѹаѡаз?

✓ 5. К А Р Ш.

Нàта àмѡа данѹланѹ душнèйуаз ìл-
бèйт касѹ бзіак. Нàта ìлбаз дèйгурѣйт дà-
ра. Іарàзнак акасѹ аайѣѹлѣаан знѹ ìл-
халѣейт, нàс лѹхуда іакулѹршейт, лquà-
qua ікулѹршѹйт. Іѣабѹргнѹ Нàта акасѹ
ìлбаз дàра ìлнаалуан. Сдѹзулап ñа Нàта
лѣѹналхуан єіѣш, аѣѹрѣа лгу іѣашейт,
ізѹруада акасѹ зѣѹзѹз аѣѹзмàм лàку-
зар, лѹлаѣѹрѣ лѣаѣнѹ лкасѹ аѣѹшаара
даѣѣазар ñа. Нàта аѣѹрѣа акасѹ ѡѡѹ
іахѹібаааз ìнѹнѣатанѹ, лѣѹѡалхвейт.

Нàта ìлбазі? Нàта іѡалѣазі?

Аѣѹ іѣѹ ѡѡѹ іѣѹба àмца анранатѡйт.

✓ 6. АЗБАБ БААІЪСѹ.

Ллабà лѹѣѹргуа, дѹнѣгѹлуа-ааѣгѹ-
луа, днèйуан ѣакуазкѹк. Аѣакуазк анапѹ
шлѹгѹз мѡайѹа дѹқан: ìлшѹмѹзт, ìлѹ-
qунѹмѹзт, лѣєі лѣѹві ірѹгѹн. Аѣакуазк
днаѣшѹн, наска аѡнѹ ігѹлаз àм-
зѹрха аѣа іѹгѹлаз іѣнѣскѹві зѣабкѹві шà-
ѣагѹлаз, ìлбèйт. Іѣхѹнѣан. Аєнѹ дàра ішѡѹ-

[illegible]

Ау хьараара Зи Вунаго уи Цхара,
и Зи Вунаго уи Цхара.

~~Ѓуаџарòун, гунаһарòун аʒv̄ ix̄v̄ч-
чара. Аʒv̄ im̄v̄цхраауа, зн̄умзар знv̄ п̄вр-
хагак im̄òукуа қалàнам.~~

Coyne.

✓ 7. ТАҒИА ХҮҲҮ

Тàнiа дvхбvцзà дvрàн. Аѿнv дахvѿ-
нàз аѿv дук дvѿѿсvуà дvрàн. Аѿаацà зейv
Тàнiа рvцсv еiцш дvрбуàн. Знv Тàнiа лан
дvчмазàѿхvèit. Аhaѿvм дааргàн àхуш-

буа лүжразү ілзаңүітєіт. Ахушбуа, аһа-
 жүм Тàніа лан ілзаңүітєаз, цғала іашан.
 Тàніа лан дүлхагүлан, аңшандàгала аң-
 ша лүндүà, іанàамтоу àхушбуа лүржуа.
 Тàніа лан àхуш ашà лєв іанџалталак,
 лүлах ааімарццнү, аарла һа, àқурђ рга-
 нү, ілбаàлдүан. Тàніа лан лгу дрүцһа-
 найуан àхуш мчүла іахүлзжуаз. Еғарà-
 ан ілалһахан лан: „Ді, бмүцхурàс àхуш
 àша зэкүл“ һа.

✓ 8. АТЦАБҮРГ ^{ху амам.} ЗЕҢҮ ІРЕҢҢҮУН.

Спірдон хучү һүзбак іман. Есјүнїү
 дқүц-қүцуан, іібалак цүіқуан. Знү іаб
 ілабаһа ієақуєіт. Спірдон іаб ілабаһа
 єақуанү іаніба, дгуàаіт цғà, үсгү іһєіт:
 „Дүзвүєда слабàһа зєақуаз? Дүздүрүр
 бубуала дүсүңқоіт“.- „Сагүңқа, гүббàнїү
 сүџ, сарà сòуп улабаһа зєақуаз“ іһєіт
 Спірдон. Іаб үс іһєіт: „Арі алабаһа сàб
 ібүнхүєіт мүцхү һаџүр àвустцоіт, аха
 уарà утцàбүрг хуàмам“, іһан аб ічкун
 даагүдүікүлүєіт.

Атцàбүрг ху àмам. Атцàбүрг àмра атц-
 күс ілашòуп.

Спірдон хучь імазвз? Іаһвзбала іқаі-
туазвз? Іаб ілабаіша іазіузі? Іаб ііһазі?
Спірдон ііһазі? Аб ічкун іцабврг іахві-
һаазі?

✓ 9. ӨҮҢА АІӨҮЗЦА.

Знү өүңа ахана абна ілаланү інеі-
уан. Азү ащай іман, агі лабак ікүн. Аі-
өүзца еіманү інінеіуаз, ірүмбазакүа мш-
кү нарעהайт. Ащай змаз, іөүза дкажнү
атцла дүкулан іевізеіт. Інхаз аөүза, іқаіца-
хуаз, өүцха адгүлаqnү іекаіжт, іевірцсүіт.
Амш ааін ікажіз іфөуа іалагүеіт; дара іф-
өүіт. днанарһү-аанарһүіт, дүцсөүща
анаба, інеіхүтнү абна інүлалт. Зөүза
дкажнү, атцла ікуланү зевзїахвз, атцла
дүлбаанү днеін іөүза двізцаайт амш іуа-
наһазі һа.

„Дара ібааһеун іхүмзбүн ацгараан
зөүза дкажнү зевзїахуа“ іһеіт адгүлаq-
нү звҕказүжвз.

Өүңа аіөүзца іабанеіуаз? ірбазі? Іқар-
цазі? Іреібаһазі?

10. ΑΚΑΡIII.

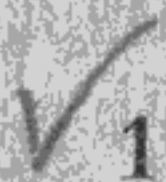
Дѹқан ꙗꙗсеібаꙗ. А ꙗꙗсеіба дѹман ꙗꙗак Манаіа ꙗа. Єнак шѹжѹмѹѹан Манаіа а ꙗꙗ- ꙗал ааѡѡѡлхѹн заагарà ꙗа дѡєіт. Агуаѡ дѹ- нѡѡѡѡн ахкаàра дѹнѡàлон єіѡш, Манаіа єі- лаꙗàрак лѹлаѡш наꙗѡѡшѡіт. Днєін аіла- ꙗара лꙗаꙗàла данѹнагуѡас, ꙗꙗꙗакѹ іб- жѹ гѡєіт. Манаіа дѡєіт, даанхѡєіт дѡанхан- іѹ. Нас лѡааібѡлѡан, лѡѡꙗàл наргѹланѹ, àꙗшꙗа дааѡѡѡѡаанѹ аѡнѹꙗа дѹѡѡіт. Манаіа лан лѡꙗàа аддѹꙗа дѹѡнѹ дѡаауàз анѹлба, дѡєіт ꙗꙗа, ірѡѡакнѹ дналѡѡлан, „ібѹхзі?“ ꙗа дѡѡѡѡѡаіт. „Ді, агуаѡ сахѹнѡѡѡ- ѡѡз кàрѡѡк дѡѡѡєіт“ лꙗєіт дꙗаѡ-ѡсѹѡꙗа Манаіа. Ані ꙗꙗàі азкꙗꙗа ꙗілаꙗара анàадѡр- тла-ѡкунак дѡаꙗѡѡа дѡѡлаꙗаз рѡєіт. А ꙗꙗсеіба àѡкун іàазара дàлагѡєіт. Àѡ- кун дѡдѹухѡєіт, аѡѡrà ілѡіт; а ꙗꙗсеіба àѡкун ілаазаз ꙗàс дꙗалѡєіт. А ꙗꙗà іàні іаꙗѡєі інаꙗѹ іꙗургѡланѹ інѹꙗуіꙗа дà- лагѡєіт.

Їхусеїбàк ілùмадаз? Чнак Мàнiа ілба-
зі? Анì їhàì акàрщ ізүрүзі?

11. АШКОЛАQHV.

Шvжvмѡан, эж-сааѡк рзv, ашѡа іаст.
Аѡаѡѡа ашшvѡа аклас іѡналт, доусv
рѡѡѡуа рѣv іѡейт. Арѡаѡѡв аѡаѡѡа
дрvшѡагvланv аклас дvѡналт. Аѡаѡ-
ѡа адрvуѡа інагvлт, зеѡв ашv еіѡш,
шvжvбзіа ѡа іарѡейт рvртѡѡv. Зеѡв
рѡѡѡуа рѣv інаѡейт. Аѡарѡ іалагvейт.
Аѡаѡѡа ѡаса іаѡѡуан, ашѡаѡ іѡасаѡуан,
нас іѡуан. Аѡарѡ іанѡлага, аѡаѡѡа зе-
ѡв рvртѡага матаѡуа еізvркvн ірvманv
ашшvѡа доусv рvѡнvѡаѡуа рѡѡ іѡейт.

Ашѡолаqhv аѡарѡ ізеіѡшрѡамѡанvузі
іанѡлаѡуа? Аѡаѡѡа акласаqhv іѡартѡзі?

12. ІУДvPУА УАЗvMTѡАН.

Панѡш, уардvнк азна атѡ іманv дvш-
нєіуаз, Хакvѡ дvіѡлт. „Аурѡ ѡѡуп“ іѡе-
йт Хакvѡ. „Бзіа убейт“ іѡейт Панѡш. „Ууар-
дvн іанvзі“ ѡа дѡаайт Хакvѡ. „Амѣv“
іѡейт Панѡш. „Мѣvу, тѡупей“ іѡейт Хакvѡ.

„Нас, ауардүн іанвѹ удвруазар, узазта-
ауазі“ іінеіт Панаш.

✓ 13. Ц І С.

Ісѹмоп сарà цгѹк Ціс һа. Ціс агуш-
цѹі ашапѹеі шкуàкоуп; атѹхуа кàѹуп,
аѡатà шкуàкоуп. Ціс іàцоуп цѹі-цгѹѡ-
шѡак; ацгѹѡшѡаѹа рàн єіѡшуп. Знѹ-зѹн-
ла Ціс аһѹнаѡѹа ааганѹ аѡацà ірѹмта-
натцѹіт; ацгѹѡшѡаѹа, рѹшапѹа рѹла
аһѹнаѡѹа нарһѹ аарһѹа, дара краамѡа
ірѹлахумарѹеіт. Ціс, аѡацà рѹзхарà іанѹ-
хумарлак, аһѹнаѡѹа цѹрѡ-цѹрѡһа іàфоіт.

✓ 14. АѡСѡѹА РЕІМАКРА.

Азкѹі, аѹеі, алѹеі єнак àзка єімàр-
кѹіт. Азкàс єімàркѹзгѹ ѹі Ѳуп: реіһа àѡ-
ѡма рѹа бзіа ііѲуазі. „Зеғѹ реіһа сарà
àѡѡма бзіа сібѲіт“ аһеіт аѹѹ; ізбан ѡһар,
сізѹѡаѲѲіт, сізѹраѡѡіт, сізчàлтѹеіт, іанѹі-
ѡаху дѹсѹѡѡанѹ іахѹіѡаху дѲѲіт; сарà
сàкумзар єіѡаһарак іàуамѹзт“. — МамѲу,
àѡѡма зеғѹ ѡеіһа сарà бзіа сібѲіт — аһе-
іт азк; хшла ісаазѲіт іѡаацà, сарà сà-

кумзар іѣааѣагв̆ іаргв̆ амла іагауан̆.
„Мамòу, зегв̆ ш̆еіһа сарà сòуп аѣшма
бзіа іібоуа“ аһеіт алӑ: „уахв̆ла ев̆нла с̆в̆-
мамкуа іон̆в̆, іарà, іраху с̆в̆х̆чòіт, сарà
сàкумзар іаѣацà ш̆ѣà деім̆вр̆іахазаар̆в̆н̆“.
„Ш̆аг̆ут̆ ажа еімакрà: шарà зегв̆ ш̆в̆да
схуàрт̆ам, доус̆в̆ ш̆ѣв̆ѣкуа р̆ӗв̆ ш̆в̆бзіо-
уп̆“ іһеіт аѣшма.

Иѣобуртима ашма ииѣдас̆.

~~Іһà аон̆ат̆ ѣс̆ѣкуà іуд̆вр̆уат̆~~

✓ 15. АЕАДЕІ АЕВІ.

Аеадèі аев̆і еіман̆в̆ ін̆еіуан̆. Аеадà аі-
дàра буѣуан̆в̆ іàкун̆, аев̆ агӑжум̆в̆зт. Аеа-
дà аев̆ іàһеіт: „Сеідàра хан̆ѣац̆ах̆еіт,
хўч̆в̆к ус̆в̆ц̆храа“ һа. Аев̆ ўс̆в̆с̆г̆в̆ іам̆-
к̆в̆іт, аеадà іаһàз. Ам̆ѡа ізулан̆в̆ іш̆н̆еі-
уаз аеадà н̆каһан̆ іѣс̆в̆іт. Ір̆аһ̆ѣаг̆в̆лан̆в̆ ін̆е-
іуаз, аѣшма аф̆вр̆ һа аеадà ацà аах̆в̆іх̆в̆н̆,
аеадà аідàраг̆в̆ аѣаг̆в̆, аев̆ ін̆àжут̆ан̆в̆, аф̆у-
рӑх̆ц̆ іік̆в̆з àвара ін̆àв̆т̆ан̆в̆, ін̆еіѣв̆іц̆ан̆,
ам̆ѡа дн̆в̆кул̆т. „Еһ, с̆в̆нас̆в̆ѣ ц̆г̆ан̆ сарà“
аһеіт аев̆: „аеадà еіѣп̆ сар̆г̆в̆ аідàра са-
ѣаѣс̆в̆уеіт. Ат̆àб̆ург̆ һ̆н̆òзар, с̆в̆з̆в̆ѣўѣàз

✓ 17. АҢАКУАЗЖ.

Нхаѿѿк аеѿуардѿн дакуѿтанѿ аҗалаҗ-
аҗ дѿшцоуаз җакуазҗѿк дгѿрѿ-гѿеаруа, ала-
ба лѿтѿргуа дѿшнѿѿуаз дналѿхзеѿт; аҗа-
куазҗ да́ра дазҗхан, лѿмч лѿлзаахан, дҗ-
уа-дѿѿзуа, аарлаҗа лѿшапѿуа рҗазуа акун
дѿшнѿѿуаз. Анхаѿѿ аҗакуазж „нан, баба-
ѿуа“ җа длѿзѿаѿт. „Аҗалаҗаҗ“ лҗѿѿт
аҗакуазҗ. „Ус а́кузар, бааѿ аеѿуардѿн ба́жу-
та, ѿѿзгѿп аҗалаҗаҗ“ ѿҗѿѿт анхаѿѿ. „Да́ра
сеѿгурҗанѿ са́жуѿауан уеѿуардѿн, аха́
да́ра свѿѿакѿуѿѿт, ѿрласнѿ аҗалаҗаҗ свм-
ѿар ѿсѿхуа свмам“ лҗѿѿт аҗакуазж.

Измаакоузеи аҗакуазж илҗҗаҗ?

✓ 18. АҢСѿЦҢГАРА.

Амѿѿѿ а́лѿмѿѿ шнѿѿуаз куа́цк рбѿ-
ѿт. Амѿѿ а́куа́ц ѿамѿѿаснѿ ѿакѿѿт, а́лѿм-
ѿѿ а́шапхѿѿѿуа на́лаҗнарѿѿѿт. Аѿбаѿѿ
ргуааѿбаган а́сра ѿа́лагѿѿѿт; ѿшѿѿсуаз се́д-
шѿѿлан аѿбаѿѿ нѿшамхнѿшѿѿт, ѿѿмаркѿ-
уаз рѿкуа́ѿѿѿ рѿбҗара ѿнка́җаѿт. Іара́з-
нак, на́ска ѿгѿѿланѿ ѿрѿхуаѿѿѿуаз, абгаху-
ѿѿ а́ѿаѿѿ ѿнарѿбҗасѿн а́куа́ц аа́шѿѿѿа-

анv абна інvлалт. Аібаца рєімак абгаху-
чv іанага, іqуазга-qуазгазà ішанханv іа-
аіѣахvєіт.

Ірvкунагоз рмvхvі?

*дискри анцарен бзнара
рмвхвч.*

✓ 19 ІЗЖДvРУАЗАР?

Есѣvнїv аѣнv іѣноуп. Ахv їажvн іаз-
qуазуп. Іашvу ахамv гласла іхѣєуп. Аб-
лакуа аѣан єіѣш ікуал-куаѣòіт, àмца
акvіц єіѣш іцvр-цvрvуєіт; аѣатца аѣòуп,
іаvн; алvмhакуа хучvн, ікàц-кàцза іqоуп;
аїшанкуа кàѣуп, аїшанхvцкуа аvн, іта-
рvн. Ёvнла аѣсv аїòіт, охvла ішарàцò-
іт. Аѣсv анаїауа, іанvцòу, ахухуа ахга,
аімhà àхvзша іqоуп.

двгв ауасан изманихвартмозен?

✓ 20. А У А С А.

Ірhòіт ауасà газòуп, хшvѣ àмам hа;
саргv сгv іаанагоіт арі табvргvнуп hа.
Акvїма абàр ахv шàхчаша аздvруам, іуà-
уаза ігvланv аїшанv àтук-тvкhа акvдqа-
ра іàлагоіт. Абvлрà абàр хvлантv àмца
іазvѣуєіт. Атàбvрг hhòзар аѣѣv үсvсгv

імам ауасà ахшѣо àмоу іамаму! Аѣѣѣ
іѣахун àласа акумзѣазѣ, аѣаѣа аса-
пѣні акартòш цѣмзеі рѣлхразѣ, ауас-
ѣà ахамѣ азѣ, ауасаѣѣ ізнѣ іѣаразм.

*Ауаса даара ауаси и хрѣстѣ, асаѣа тѣи
на працѣахъ ауаса?*

✓ 21. АЛУМ АНѢНАПѢУІ.

Алум ѣѣан. АнѢнапѢ àлум іакукура
іалагѣѣт. Алум ѣѢхан анѢнапѢ іамѣаснѣ
іакѢт. „Сарѣѣ ѣарà сѣѣхуарѣахà, соужѣ“
ѣа анѢнапѢ àлум іаѣуа іалагѣѣт. Алум
ааѣѣшѣрѣѣт. „Уарà рѣѣѣа сарà сѣѣхуар-
ѣахарамоу, уарà ухѣ узàхуам“ аѣѣт
àлум. АнѢнапѢ, сòужѣ ѣа іѣаѣѣѣѣѣѣ àлум
іаѣуа іанàлага, àлум ірѣѣѣанàѣан іау-
наѣт.

Аамѣа àкѣр ѣѣт. Аѣѣѣѣѣѣѣ аѣаѣа
кѣдѣртан àлум рѣѣт. Алум шàхала
іѣанѣ ікѣдѣарѣѣѣѣт. Алум ахуаауà аѣ-
кѣднаѣѣт, àхà аѣалѣмѣѣт. Алум ахуаабѣ
анѢнапѢ іаѣан, ікуркуруà іааін ашàха
хѣѣѣа іѣанатѣѣт. Алум ахѣ іанàбуіѣѣа,
ірласнѣ àбнаѣ аѣѢнанахѣѣт. „Іугуаламѣѣѣ
сарѣѣ ѣарà сѣѣхуарѣахà, сòужѣ ѣа санѣѣ-
ѣоз усѣѣѣѣан, уазѣѣ іумбоі сарà сѣла
уѣсѣѣшѣѣѣà“ ѣа анѢнапѢ àлум іаѣѣѣѣѣѣт.

куаракїѵ амбеїт; агугум іанўнѣаѣшѵ, атц-
ан зѵ ѣѵѣк шѣаз абейт. Іқанатахуаз, ак-
раамѣа іхўцуа агугум іаадхалт. Нас ішуа
іаауа агугум ахāнсса аѣаѣсарā іалагѵейт.
Дук мвртіѵку агаугум аѣан іқаз азѵ хѵх
іхалт; алаѣа азхарā азѵ аѣкун аѣхрнѵ
іцейт.

*Агуге 25 ама шба сн Геск 6 ан 26 ачс
бзи 25 и ман шба ачс, и ман 26
диза 25 и*

✓ 24. ІБЗІОММ АЧКУН ІУЗ?

Аѣра іхѣанѵ ікаѣейт іѣвнтāнѣсзз тѣс-
ѣшѣак. Атѣсѣшѣа ан ігуанаѣейт аѣа
аѣра ішѣхѣаз. Аѣа іѣѣхнѵ аѣра іхва-
ѣарцѵ іакунакѵїт ан, ахā іалѣмшеїт. Атѣс
іѣѣжуа, ігуаѣейуа, аѣа інаваѣуа-ааваѣуа
ішѣқаз, чкунак днадгѣлт. Ачкун ідѣрт
атѣс зѣргѣаѣуаз. Днейн, ашѣѣа атѣс-
ѣшѣа аашѣхнѵ, аѣра інхѣїрѣалан, нас-
кā днадгѣлт. Атѣсѣшѣа ан ігѣрѣейт, ічѣр
чѣрѣїт, нас аѣра іхѣалт аѣаѣа арѣѣха-
разѵ.

✓ 25. ІАЗКѴЗ АЛѴМ.

Алѣм дāра іазкѵїт. Аѣсѣаѣа ааїн іад-
гѣлт. Алѣм аѣсрахѵ ахѵ архѣейт. Аѣа-
рах раѣанѵ алѣм абарā іааїн іакушанѵ

іг'ѹлт. Зеї'ѹ іргу'а'лашеїт а'л'ѹм а'н'ѹч-
куназ ша'qà м'ч'ѹ а'маз. Убàс'qан за'qà һа-
ѳ'ѹр а'куз'ѹз а'л'ѹм, ша'qа'ї'ѹ а'шарах а'шшоз'ѹз!
Уаз'к'ѹ ша'qà ам'ч куадахази, і'ч'чàрхун'ї'ѹ
і'ш'ѳа'qал'ї'еї! А'шарах к'ѹрàам'ѳа е'ѹм'ѳкуа
а'л'ѹм іà'кушан'ѹ іг'ѹлан. Зеї'ѹ р'гу'ѳуа ір-
ѳах'ѹцуан; ак'ѹ іа'ц'ѹм'ш'оуаз, м'ч'ѹ бу'ѳуа
змаз, зеї'ѹ і'р'іа'а'їуаз а'л'ѹм, ам'ч куадах'ан'ѹ
і'ч'чàрхун'ѹ іах'ѹ'qалаз. А'шарах а'л'ѹм і'шàд-
г'ѹлаз а'еадà ах'ѹ ѳ'ѹзмалà'ѳаза, ал'ѹм'һа'куа
ахàан'ха іаа'ін'ѹс а'һ'еїт: „А'һ'ка ц'ї'гала
с'ѹу'ц'ш'ѹан, уаз'к'ѹ ѹс'ѹс'ї'ѹ ѹс'ѹмам, іс'гуа'ѳ-
хàр іах'ѹн'за'с'ѳаху с'ѹ'ѳу'ѳ'ц'оїт“ һа. А'шарах
і'х'ѹм'з'ѳ'ѹр'ї'еїт а'еадà ѳуна'га'ла іах'з'ѹм'ца-
жаз; р'е'ѹм'ч'н'ѹ р'ѹб'ї'ѹ һà'куд'ѹрг'ї'еїт, з'нас
і'на'гу'ѳàс'ѹн іà'ѳа'qан'ѹ і'р'ѹд'ѹр'ї'еїт.

Удгара мига, есэстэбэс абзгара зу
ауаа, докэжэмакэбэ хамыр ихун.

✓ 26. AIVHVI AIVHVKAMCVI.

Ашѹшкаме азѹхаѻ азѹ ззкѹуѻйт ѿа іша-
ѻѹз азѹ інѹхшѻлт; ашѹшкаме азѹ іашуѻ
іѻлагѹѻйт. Убрї амѢазѹ ашѹшкаме азѹ
ішащѹѻ; ашѹћ іабѻйт. Іарѻзнак ашѹћ ма-
хуѢа хучѹк ашѹшкаме азѹ іахащѹѻз
іѢанарѣт. Ашѹшкаме амахуѢа інахѹнѢа-
лан аѢсѹ ннархѹѻйт.

Дук муртѣкуа шарѣаѣук ѣкаѣа

күдүтцет аһүһи ікразү. АшарацаѠв ікаѡа,
ашүшкамс нзүрхаз, аһүһи үбуѡет. Ашара-
цаѠв акаѡа сахап іфонү еіѡш, ашүш-
камс аqvѣвһа ішапү іацһаіт. „Афасааіт,
ісүцһа закүзі“ іһан інапү анәаіѡа,
аһүһи наѡрүһи іцет.

Абзара 343 - абзари избу тэуи.

✓ 27. С Т А А Ц А.

Сѡаацә еғмачүм. Сарә ісүмоуп: сан,
саб, Ѡүһа әішца, Ѡүһа әіһшца, сандү.

Сабдү сіхаанүм, дүѡсүіжѡе: акүр тѡуа-
іт. Саб ~~даарүхүеіт, сани Ѡонү нсүѡет~~ *аонси*

Сандү саһшә хучү дүлхүлаѡшүеіт. Сарә *исах-
аонш.*
ашкол ~~хѡуп. Саһшца хучѡуп, маһана~~
~~іхумәрүеіт, ідүхар ашкол іѡаланү, сарә~~
~~сәіѡш, атцарә длакоіт.~~

*Имәаацә закәи икада? боуи икара-
ҕоуи?*

28. А Ш К О Л.

Ажлар аевѡра ѡаргалт. Аѡсаат ад-
гүл ѡхараѡуа рах ідүбулт. Ацматеі ацүі-
хүеі үсүурүла ргуѡуа рћанү аѡсшарә
іалагүеіт. „Неәһшцеіт үсүурүла, уһац-
храаіт рашан, іһацѡаугалт аевѡра;
іаамѡуп уазкү іѡѡа ашколах анү-
ѡуара: атцарә змөү длашѡуп, ізмәм

длашцòун“ һа еіһеіт Ёзугъ іңа Спір-
дòн. Спірдòн ашкòл аҗàлара іңсѸ еіңш
ібуан, іаб ашкòл уҗàл аніһа, дгүрҗеіт
оѸѸ ішүімбацала

Спірдòн ашкòл дҗалт. АкласақнѸ ес-
җүнїҗѸ дҗүнчнѸ дҗан, арҗаѸѸ ііһуа іх-
шѸѸ азүішҗнѸ. Спірдòн іҗеіт ірласнѸ
аҗҗарағнѸ, аѸрағнѸ, аһасабрағнѸ. ЕсѸхумҗе-
ха аҗаацà аһааілаҗалаҗ, Спірдòн ашқұ
бзіақуа дрүҗҗуа далагҗеіт.

29. ХҮ КУР.

Хүкур бҗ-шүҗуса лхүҗҗеіт; Хүкур
ілүмоун: лаб, лан, еіһак, еіһак. Лаһшà
Ѹшүҗуса рүла длҗеіһабұн; ашкòл
дҗàлҗеіҗҗеі Ѹшүҗуса җҗеіт. Лаһшà
хүшүҗуса рүла деіҗбұн. Хүкур бзіа іл-
бòіт лҗаацà. Лані лабі ірүзбіт ашкòл
лҗатцарà.

30. АШКОЛАҚНѸ.

Хүкур ашкòл данҗàртцаз аенѸ дҗа-
ңү-һарҗуà дүҗан. Хүкур лзү зегү еүҗн.
Аҗлас данүнѸѸнал аҗаѸцà аалүкушан
ілүзҗаауà іалагҗеіт ібүҗзүззі, ібүҗҗлòузі,

бабанхуа һа. Хүкур лху нарқуну дгү-
лан, амүцхурà рамһакуа. Оүмш-хүмш
рүқһүт Хүкур ашкòл дайцүлт, дзахумар-
шаз аоүзцагү лоуит. ЗЖ-саатк рзү айцà
іаст. Атаоца айшүһа оүца-оүцала ак-
лас іоналт. Доусү рзүпзуа рқһү інагү-
лт. Атаоца днарүшцагүлану аклас днүо-
налт артаоү. Атаоца зегү ағү ёіцш
„шүжүбзіа“һа артаоү інаіаһану ітєіт.
Атарà іалагвєіт. Атаоца зһү іапхуан,
даеазүніү іһасàбуан, іоуан. Атара іанал-
га, атаоца зегү айшүһа рүонүд іцєіт.

31. ПАКЛАС.

Паклас іамоуп: ацкуа акү, аҗєніракуа
хца, аҗечкакуа акү. Паклас ілашòуп, ізба-
àуп; іонагүлоуп доусү іахүртүцү: ақуàр-
дзуа атаоца зүжуа, астòл артаоү дүз-
хаа, астүл артаоү дзүжуа, аклас-бу
атаоца іахүроуа, ашкан ацқуа артага
матакуа збòу. Паклас ағүззуа рқһү ікү-
дуп айүнтцарракуа рүхсàалагакуа.

32. АРҮЦНА.

ХумҮехан. Аіаѡакуа еілҮйѡан. Ц҃гала
атѡара іалагҮеіт. ІшҮмкуа іқунҮмкуа,
дзҮй-зҮйуа аѡѡа данҮланҮ днєіуан чкҮ-
нак. Ачкун дарҮхйшҮв, ақуқуа деіѡасуа,
дҮмлашҮа дҮқан. „СрҮцнашҮа, сҮхча, Ан-
ѡа Ду“ һа арҮцна дѡайҮ-ѡайуан.

Ачкун рҮцна дҮшнєіуаз дҮіѡулт ѡа-
куазжҮк. АѡакуазжҮ ачкун дрҮцналйшан
лҮѡнҮқа дҮлгҮеіт. АѡакуазжҮ арҮцна дҮр-
ѡханҮ, крҮіѡатанҮ, дҮѡаһһанҮ дҮйшѡал-
ѡеіт. Ачкун рҮцна іарѡзнак дҮѡахухуа
дҮѡеіт.

✓ 33. АН ДЛАШАГОУП.

ХҮкур ілшҮп, ілҮqnҮп, лҮхцҮ һòуп, еі-
лассҮ іѡòуп, есҮҮнҮҮ дҮѡѡазà деілаһòуп.
Снак ХҮкур агҮлаѡа рахҮ днєіт. ХҮкур лҮу
іамҮхуеіт агҮлаѡа шҮнхòз: аѡнҮ ѡссамҮзт,
аѡнарҮу агҮам хҮжлан, акуағѡакуа рѡҮ
ақамсар ішѡан; ахучѡуа ілҮмтҮрййшҮраха
іхҮж кҮзжнҮ іқан. ХҮкур ілдҮрт аѡнҮ
еілзҮргашаз дшҮқамҮз, ілҮуалаѡеіт ахуч-
ѡуа ран дшҮѡсхаз. ХҮкур іарѡзнак дҮѡт
лҮѡнҮқа, лшапѡуа рхаханҮ лан левл-
рудлҮршлан, лҮхуда еімҮрѡуѡуа ікнҮ,
лҮузрà далагҮеіт.

+✓ 34. АПХУН ШАЖҮ АҢҮҢАН.

Апхун а́мра ше́жумта́нза ігґлоіт. Ап-
саа́т а́ша ачча́на ірґдоіт. А́шха́уа, а́шт
пґшза́уа ірґку́а, ірґа́лауа, ірґв́цауа, а́цха
еізврґоіт. Анха́а іша́ацґлаша́лаа́ а́усу-
ра іа́лагоіт. Іа́ун да́ра а́мш а́пхун, ан-
ха́аа́ґ уе ра́аа рґмоуи.

✓ 35. АМРЕІ, АМЗЕІ, АІАҢАҢУЕІ.

Е́унла іпхдоіт а́мра, ох́унла ілашдоіт
а́мзеі а́іаа́уеі. А́мра гґлоіт ішґжумта́н,
і́аадоіт ху́лмв́еха́. Е́унла ла́ша́роуи, ох́-
ла, а́мзеі а́іаа́еі а́нґмла́ша́уа, ла́ша́роуи.
Е́унла а́уаа а́ус рґуа́іт, ох́ла ішоіт,
рґпґсґ рґшоіт.

✓ 36. АУСВУРА-ЗЕҢҮ ІРҢЦКҢҢ.

начну лага жэык
А́усуа́з а́ґ ічкунца́ уе реі́еіт: „Са-
ра́ і́та ісврґеі́уа а́ґґам; сшґлтґуеіт,
на́рґ а́мѠа сґкулоіт; а́мала сґпса́анза
Ѡба́а зка і́асхоіт, сшґґхоіт есґґнґґ бзіа
і́еіба́баларґґ; і́аа́ґ еізу́шларґґ; ішґш-
зеі́пшу і́нсґжґеіт сґѠн́уа, сґуа́ца, сґх-
ка́ара́уа, сґмх́уа; сґхка́ара́уа, сґмх́уа

рѣѹ іѣоун ам̄азара раѣанѹ; іѣѹѣшаа ѣхѹ
іашѹрхуа ам̄азара іѣѣахѹз“. Ачѹмазаѣ
іаѣжаѣуа анѹіѣа, іѣаіѣѹіхѹн, дааѣарѣасѹн
іѣсѹ наіхѹѣѣт.

Анхаѣѹ іѣаѣа еібарснѹ ахкаараѣуа,
амхѣуа інѣакѹ ааѣакнѹ аѣмат̄а анѹѣ
інѹѣарѣііінѹ ірѣаѣуеіт, анѹѣ аадѹр-
ѣѹіт. Раб ам̄азара ііѣахѹз рѹмбѣіт.
Амала, ашѹѣусан аѣѹѣраѣ ѣѣамамѣуа
іѣалѣеіт. Аііѣа ірдѹрт раб ам̄азара ііѣа-
хѹз ізакѹз. „Іѣабѹргѹѹн, аѹсѹура маза-
раѣуун“ рѣеіт аііѣа.

Іѣѣѹаѣз анхаѣѹ іѣаѣа іреіѣазі? Аііѣ-
а іѣарѣазі? Аііѣа ірдѹрма раб ам̄аза-
ра ііѣахѹз? Аііѣа ірѣазі?

✓37 АѣАБѹРГ Хѹ АМАМ.

ѣѣѹнак ірѣеіт еіха хѹѣѹк. Охѹнла
ѣѹнла амамѣуа аѣѣун еіхаѣла дѣѹѣуан,
іібалакѹн іѣѹіѣѹан. Знѹ амзѹрха іѣатѹа
іѣугѹлаз аѣаіхаѣа іамхаѣаѣуеіт. Аѣѣун
іаѣ іанѣуаіѣа ѣара дѣуааіт, аха ііѣѹзѹз.
„Дѹзѹѹсѣа аѣѣа зѣаѣуа, дшѹздѹрлаѣ
іѣа дѹѣѣанѹ дѹсѹіѣѣіт“ іѣеіт аб. „Іѹ-
ѣахѹ сѹзѹѹ, аѣѣа зѣаѣуаѣз сара соун“

ihēit àčkūn. „Àтла дара акър іаѣсдуп,
аха уарà утабурт зей̆ ісвзрѣкуп“ іһан
аб ічкун іх̆ аайшш̆н даагудв̆култ.

—:—

Чкунак іртазі? Аіхà хучàла àчкун
іқайтуаз̆? Зн̆ àчкун ііѣагуазі? Àчкун
іаб àтла ѣагуà аніба ііһазі? Àчкун іаб
ітаікма іқайтаз? Àчкун атàбурт ан̆іһа
іаб із̆іузі?

✓ 38. АБЃБУЕІ АЃАШБУЕІ.

Аб̆буà, àтла іах̆ѣаз, àѣхуара іàла-
г̆еіт: „Іаіаѣқàқараза һàқоун, һаѣушз̆дуп,
зс̆іѣш ш̆ш̆ура бзіахузі іқаһт̆уà, атàра
інаһàлаѣур ааһалаѣруа àша аччàһа ір-
һòіт, һарà һаун àтла з̆ур̆шзуа“ һа
„Ш̆ѣхуàла, ахà àмвцху ш̆мвѣхуан“
рһеіт аѣашкуа рх̆ ан̆ш̆ іаак̆лвр̆іһан̆:
„àмала ішхàш̆мвр̆ш̆н̆ евр̆аѣагàлан
ах̆àһа ш̆ѣан̆ ш̆в̆ш̆каѣсуа, àаѣун ш̆в̆н-
цхурà аб̆ѣа ш̆в̆қалуа; һарà ак̆ һах̆ур
шарà ш̆з̆ мв̆ждарахòіт“

Зн̆ш̆ иѣабуртш̆ иц̆а ӂауш̆.

~~Аб̆буà àѣхуара ін̆ѣàлаг̆еі? Амвч-
хурà аѣашкуа ірһазі?~~

Іѣашда аһарч̆л̆н̆ з̆в̆қалуам.

данѹнаіхуаѣш-ігула аѣѹі іаѣун. Аѣѹі
анхаѣѹ іѣхѹз хаітѣан, амазара імѣаѣа-
уа схѹ алѣехѹи іѣан дааіт. Аѣѹѣаѣѹ іне-
ѣаѣшѹ-ааіѣаѣшѹн, аѣѣа рѣашѹ еіѣуѣѹ-
тахѣ іѣан; іѣартѣахѹуаз еіманѹ аѣѹѣаѣѹ
аѣѣѹнѣа абѹд-бѹдѹнѣа еіѣаѣѹа аѣнѹѣа
іѣеіт.

Іуаѣауѣ зеѣѹ хѣумѣан.

✓ 40. А А Ш А Р А.

„Іѣоуѣѣѣ уара?“- „Аѣѹ!“

„Уара іуѣахуѣ?“- „Аѣѹ аѣѹ сѹѹѣхра-
арѣѹ сѣахѹи.“

„Сіѣуа! унѣі аѣѹѣурѣі лаѣѣѣуѣа ѣуѣѣ!“-
„Сѹѣѣа сѹхѹѣіт“. „Сіѣуа! уааі ахѹрѣѹ
ѹѣ!“- „Іаѣѣѣѣ сѹмѣѣѣ ду?“

„Ааѣѣа, унѣіѣѹ аѣнѹ аѣ арѣѹ, мам-
зар убѹлѹѣіт!“- „Сѹѣлѹрѣѹ, аѣнѹ аѣ
сзарѣуам; іѣѣан ѣѣузар, агѹлара сѹл-
шѣѣам“.

✓ 41. АХУѣѹ БЗІАѣУА РАН ДШѣРѣУА.

Дѹѣан ѣѣрѹмхѣан ѣа ѣѣѹсеіѣак. ѣѣрѹмхѣан
лхѣѣѣа дѹѣсѹіѣѣѣі ѣѹшѹѣѣѣѣа ѣѹѣіт.

— 31 —

42. ЕІНА ХШУОЛА ЕІЇХАДА.

[illegible]

✓ 44. AXYΠΣΗΒΕΙ ΛΒΓΒΕΙ.

Ахуѣшқа амахуауа інарѣкуѣалуа-
арѣкуѣалуа, інарѣнѣалуа-арѣнѣалуа
ішеіуаз атцла іалѣорнѣ ікаѣаіт. Іанка-
ѣауаз абга ахѣцаз іакѣуѣаіт. Абга ѡатц-
ѣан ахуѣшқа іааімлагуа іакѣн ісфѡіт ѣа
іалагѣеіт. Ахуѣшқа абга іаѣуа іачуа іа-
лагѣеіт „сѣумѣан, сѡуж“ ѣа „Іқаімаѣуп,
оусѣжѣп, аха ісаѣ абрі аѣара шхѣ-шѣѣн
ччуа, шѣхумаруа, шгурѣуа шзѣѡоу, ѣара
ѣаіѣш шѣлаѣ зеіѣум?“ Абга іаунаѣт
ахуѣшқа. Ахуѣшқа аѣѣрѣа ааігуара ігѣ-
лаз атцла інѣкуѣалан ус аѣеіт: „Шарà
шѣлаѣ зеіѣу шхѣѣлѣеі шгѣѣлѣеі цѣауп
азѡуп, ѣарà ѣхаѣѣѣ іѣахуаѣчуа ѣзѣѡоу
ѣгѣ ѣбаауп, аѣѣ бааѣсра ізааурѣв ѣгѣ
іѣам азѡуп“.

Ахўпшқа іранатқозувз? Іаҳзі? Абга іаѣах-
хазі? Ахўпшқа іаһазі? Абга?

✓45. AXΛŦ KYΛĠȢA ZEĠV IPEIĢVYΠ.

Зvнрàн. Амш цǣан. АсѸ аѣатàѣа іа-
уàн. Апшà цǣа ісѸуàн. АнхаѸ іуар-
дѸн, мѣѸла іртнѸ, àпѣха дгѸланѸ днèи-

уан, ігуїв̆ ус іаанагуан: іахӑ єіп̆ш амш
аз̆в̆ звѣн̆в̆ п̆хаѣв̆, амца іахаѣтан̆в̆, інап̆в̆
аап̆уӑ звѣзвр̆п̆хуӑ інас̆в̆п̆ бзіоуп̆ на.

Авѹѣма, амѣ, абѹнѣа, агѹрѣѣв ігуа-
 қуа, ішаѣѹ-шаѣуа абна ілан іахѹман-
 шалоу ѣара ѣхаѣѹ ѣѹѣра қатѣанѹ ѣѣа-
 ѣап ѣа.

Абна інѹлаѣр-аалаѣруа, інаѣшѹ-ааѣ
шуа, еібарѣврѣруа іқан аѣсааѣ. Аѣса-
аѣѣуа зеѣѹ акѹ заѣѹк ргу іѣан: ахаѣѹ
ѣраѣѹ іхѣаланѹ аѣврѣхара.

Абас аѡϥν̇тν̇ωсагν, агνγψν̇ггν аѣса-
аѣгν рзν ѣсνѣн̄а роуи ахаѣν куаг҃ѣа.

✓ 46. А Т Ц Л А.

Кукарак аёв тлăкв гўлан. Атцла ес-
 ѓунгв ахв іахашшауан „ашшвра св-
 тахвеіт, аџша сьсуам, амра св-
 буџхуам“ һа. Ёнак нхаѳвк айкуаџа кнв
 атцла даавалт. „Ѓум, свзкухшдву, анха-
 ѳв!“ Аһеіт атцла: „свумбді, схуаченв свџ-
 сврцв агшсвтум; ухатцазар, саайгуара
 игвлору атцлакуа еілврқаа, ішвсџаху свџ-
 сџв назга ѳазгарагв срата“. Анхаѳв
 іаразнак, аџврһа еіха нвмѳатцуа, атцла
 аайгуара абна іраait. „Ђабуп, свџсв џа-
 натцв ісханшџрум ісзвувз абзіара“ аһеіт

Атцла. Пхунран, аарѡара цгала іқан. Шуб-
жонк а́мра цга іарццеі́уа іа́лагвѣіт. Амш
дара і́дукв́ран. Атцла ашòура іаргуа́дуа
іа́лагвѣіт; інаѣшв́ ааѣшв́іт, ѣара ашш́в́ра
охв́ натасквн́ һа, ахà ааі́гуа-сі́гуа тцла
гв́ламв́зт. Іарàзнак абѣ́жуа нх́вшш́в́н а́лах
ааі́кунатцѣіт, іа́гагуа́лащѣіт іавагв́лаз аѡ́вз-
ца іш́врв́хчоз. Амш аащш́в́н а́жуарш́в́
аевр́һа аѣ́ѡанахв́іт, нас іаамащ́в́свн,
аѣ́раѡ́һа іаах́свн, іаадв́дв́н аѣ́шатлаку
аев́іт. Аѣ́шатлаку іарàзнак а́тцла абѣ́жуа
ѡ́наһһѣіт, а́маху́гуа цв́ѣссаза́ іқанатцѣіт,
іарѓв́ хна́жеіт. Атцла адврѡа́г іагуа́ла-
щѣіт аѡ́взца іш́врв́хчоз, на́сѓв́ аѣ́св́
на́лв́щш́ан а́дѓвл ін́в́жуһаіт.

Атцла абàгв́лаз? Ахв́ ішѣ́ахашшауазв́з?
Анхаѡ́в іқаі́тцазі? Атцла іаһàзі? Дук мвр-
тв́куа а́тцла іа́хзі?

✓ 47. А Б Ђ А-Г У А Ѓ.

Агуларант́в ѣһ́вск іаалгвѣіт бһа
ѣ́вѣк. Абһа а́ѡам іанв́ѣсàланв́ адула́ѣ
і́валургв́лт. Ваніа і́гуѣіѣіт абһа адула́ѣ
ішѣ́агв́лаз. Ваніа абһа дара деі́лаһауан.

Іан аѡнѹ данѹндѹлт, адулаѡ ааіртѹн ѡ-бѡак імхафеіт. Іѡбжѡн акрѹфараан аѡѡс ілѹѡхаѡеіт іаалгàз абѡаѡуà; ігуàл-ѡеіт ѡ-бѡак шѹѡамѹз. Аѡѡс лхаѡа іàл-ѡеіт агѹларанѹ абѡаѡуà іаалгàз, ішрѹг-хаз. Аіѡа іанахаѡà, аб дрѹзѡаàіт іѡкун-ѡа „абѡаѡуà зѡада“ ѡа. Аѡкунѡа інеіхѡаѡшѹ ааіхѡаѡшѹн мап ркѹіт. Ва̀ніа дѡаѡшзà даàѡалѡеіт. „Абѡаѡуà ахѹѡѡѡѡ сгу іàлсѹѡам, àмала ізѡàз абѡаѡуàѡѡуа іамхаѡазар ѡѹмш рѹѡнѹѡ дѹѡсѹѡеіт, убрі ѡѹп сѹзѹѡѡѡуà“ іѡеіт аб. Ва̀ніа дшѹрѡѡ-аз дааѡѹшхѡеіт: „Абѡаѡуà анѹсѡа, агѹ-аѡѡуа кàсѹѡѡеіт“ іѡеіт ібжѹ ѡаа Ва̀ніа. Аіѡа іахаѡаз зèѹѹ іааѡѹшѹрѡѡеіт, Ва̀-ніа ~~акѹжѹѡа аѡѡара~~ далаѡѡеіт.

ѡѡѡск агѹларанѹ іаалгàзі? Абѡаѡуа іабаѡалѡеі? Ва̀ніа іѡаіѡазі? Ва̀ніа абѡа-ѡуа шѡіѡаз ізлàрдѹрзі?

48. АБГАХУЧѹІ АЗѡУЕІ.

Знѹ бѡахѹѡѡк ѡаѡѡк аѡѹ іѡеіт. Аѡа-ѡѡ аз раѡанѹ іѡан. Абѡахѹѡ аз ѡѡà-

мамкуа іалаалт. Абгахучв ахуцра іалагв
 ол аз злалнацаша. Афврһа азаqnв інєін-
 атцухуа нѣанаршшт. Азкуа атцухуа іа-
 алвибаһан абѣа інәкупапеіт. Абгахучв
 ашѣахтви ашанѣуа азв інѣанаргвлан аш-
 шһа ахудацаqnвза азв іналаѣеіт. Азкуа
 атрvm-сvmһа еібәрѣан абгахучв ахв
 інәкупапеіт. Нас абгахучв ахв цаанар-
 курвлан ізвсанв агви азахвѣуах ііасіт.
 Азкуа рвбжак азв іашіт, іанхаз аѣаѣ
 ревкурвѣсеіт. Абгахучв маанала азкуа
 аналнацуаз, акуймак һашһашуа, азкуа ір-
 кун, іаастарвзі һа інаншнв аанѣнуа, наска
 ігвланв абгахучв іахуаѣшуан. Акуйма
 абгахучв іқанатцаз анаба, іаразнак агузһа
 азв аевнѣанажвн, аетцааркурвланв атцан
 краамѣа інаѣеіт. Нас азв іааѣвтвн, азв
 ахвѣуаqnв інвѣугвлан аеаршщєіт. Акуй-
 ма азкуа шалапапаз іалапапан, мвцхугв
 ацһара іалагвєіт. Акуйма іқанатцахвуаз,
 абз ѣһанв, іһашһашуа, іонв ідвбулвєіт.
 аханахаз.
 Еуха маанала ииѣуазеи?

Абгахучв іабәѣеі? Абгахучв азкуа
 шѣалнаѣеі? Акуйма аз іанврк іқанатцазі?

✓ 49. САНІЗ ЕІҢАҢАЗ АТЦЛА.

Гѣшѣшѣвуса анѣсхаѣ нахѣс сѣхѣ здѣ-
руа сѣлагѣѣт. Аѣтра ѣла ѣшзак ѣрат-
ратѣа ѣѣагѣлан. Аѣла ѣшза сѣаѣс-аѣѣс
ѣѣѣѣаза сѣангѣланѣ сахѣаѣшуан. Знѣ
аѣла сѣаѣдгѣлаз сѣб ѣс ѣѣѣт: „Аѣла
ѣзѣдгѣлоу ѣарѣ ѣѣѣлоуѣ: ѣанѣѣз аѣнѣ
ѣѣѣѣаѣт, ѣѣѣ ѣахѣлаѣшѣла, ѣааза“.

Атцла гущхук еіѣш бзіа ізбуа салагв-
еіт; есумша ѿвнѣ-хунѣ снєіуан, ааігуа
наскүн уқазар ітүсхуан, ашапаевъ анвъ
ісүртүтуан, ісүргузуан. Аамѣа аквр цєіт.
Знв швжумѣанк атцлаqn санныі абѣжуа
хвйшінв ішвқаз збєіт. Сгу іалст жоѿв
ішвімбац ала, аха іскүзүз. Дара краамѣа
схұцуа сгвлан. Нас аѿнв аѣаѣараев
снєін ажүгвєі аеагвєі сүманв атцлаqn
сааіхт. Ашйвѣа ажүгала атцла ашапаевъ
анвъ аасүртүтвїт. Санвнаѣш аѣагуаѿа-
ракуа рацанв избєіт, атцла аѣавѣкуа рвб-
жеіһарак анвъ рүдвѣсаламкуа іқан.
Анвъ іртүтуа свшнєіуаз аћвнаѣѣракуа
рацанв избєіт. Аћвнаѣѣракуа тѿамазам-
куа аћвнаѣшѣакуа рѣатан. Аћвнаѣшѣа-
куа іанаасүртүтв аћвнаѣ дўкуа ашвр

[illegible]

Абас ісѹкулоу атла нсѹрхвѣит, уазжѹ
ітлѹ дѹуп, аѣшѹра іқанатѹа ауаа атца-
ѹа іқоуп.

Зака улашо аѣлаѣа ештаха, иша-
буналоѣа прохѣлаѣа
Схѣ здѣруа санбалагѣеі? Амзѣрха іѣу-
гѣлаз аѣла іѣнза азѣн саб ісеіѣазі? Аѣ-
ла свѣѣахѣлаѣшуаз? Аѣла іахѣзі? Аѣла
іѣѣасхѣуѣѣѣі? Уазѣѣ ізеіѣшрѣузі аѣла?

50. h' 3 v M @ A C.

Пàаігуàра ііасуеіт зѸмѳаск. АаѲун,
 аѲхун пѳа ідѸхоіт іхуайхòіт, іцкурѲуà
 аѲаш-мàщуа агоуà іàлагоіт. Ъагалара-
 ан, àзун азѸ зодòіт, іхучхòіт, ѲѸмкруда
 аеѸѳѳі àшаqаѳѳі ірѸуа іàлагоіт. Їа-

ра-царà азv̇ ѓv̇уп, да а царà ішv̇іасуа
 ѓоѓv̇ ізгуамѓуа іѓоуп. Аѓас іахv̇ѓоу знv̇
 зv̇нла, азv̇ ахѓоуа гуаѓѓарѓв, аѓаѓ сv̇-
 ѓугv̇ланv̇ алабаѓуа ѓасv̇ѓсоуа салагоіт.
 Іаѓv̇нхàлуа àжлар рзанаàѓѓуа ірv̇лоуп
 аѓсv̇зкра; іркv̇уеіт ікахухуа-кахухуазà
 акалмаѓаѓуа (аѓсv̇з). Аѓхv̇н азv̇мѓас
 ауаà ѓалоіт; аѓуараѓуа ірv̇бѓàланv̇ аѓу-
 арàмѓv̇ еізv̇ргоіт àзv̇н азv̇. П'зv̇мѓас
 іхv̇уп àфv̇рфv̇рѓа ілагуа ѓ-злаѓарак еі-
 ѓуѓѓà іманѓаланv̇. П'зv̇мѓас шаѓà іху-
 арѓòузі зеїv̇ рзv̇!

Ізеіѓѓрòузі ѓѓv̇ѓан ііасv̇уа азv̇мѓас?

✓ 51. А П У У Б У А.

Ихуируа

1. Арѡ̀в̣ дѹзх̣ѹмзозі?
2. Азаѣ̀в̣ ахаѣ̀ зеіѣ̀шрѡ̀узі?
3. ~~Аѣарчуа̣ аѣардуа̣ ісѹ̀куло сара̣?~~
4. П̣шѡ̀в̣к̣ аішца̣ єіѣ̀хнѡ̀луа̣ єіх̣ѹм-
зуа̣?
5. Аг̣зѹмбуа̣, амѡ̀асца̣ амѡ̀а̣ дзѹ̀рбуа̣?
6. Ад̣г̣ѹлаqṇ ѡ̀н̣ѹѹа̣ а̀жѡ̀ан̣ зѹмбуа̣?
7. ~~Іан̣ѹ̀п̣ѹруа̣ іѹ̀ѡ̀іт̣, іан̣ѹ̀а̣ ан̣ѹ̀ш̣ а̀б̣ѣ̀а̀ѡ̀іт̣?~~
8. П̣ѹ̀н̣ца̣ ѡ̀ѹз̣ѹ̀ б̣ж̣ѹ̀ гуа̀ѡ̀а̣?
9. А̣з̣ѹ̀ д̣ѹ̀а̀ж̣ѡ̀іт̣, ѡ̀ѹ̀ѣ̀а̣ п̣ш̣ѹ̀ѹ̀єіт̣, ѡ̀ѹ̀ѣ̀а̣
зѹ̀рѡ̀ѹ̀ѹ̀єіт̣?
10. Нап̣ѹ̀да̣ ш̣ап̣ѹ̀да̣ агуа̣ш̣ аз̣ѹ̀ртуа̣?
11. П̣ѣі̣н̣ї̣ра̣да̣, аш̣ѹ̀да̣ аѡ̀н̣ѹ̀ ѹ̀а̀ла̣ іт̣ѹ̀ѹ̀?
12. А̣ш̣ж̣ѹм̣ѣ̀ан̣ п̣ш̣-ш̣ап̣ѹ̀к̣, а̣ш̣ѹ̀б̣ж̣ѡ̀н̣ ѡ̀-
ш̣ап̣ѹ̀к̣, а̣х̣ум̣ѹ̀ѣ̀а̣ х̣-ш̣ап̣ѹ̀к̣ зт̣ѡ̀ѹ̀?
13. Ім̣ца̣м̣куа̣ а̣м̣ца̣ ѹ̀ц̣ра̣з̣т̣ѣ̀ѹ̀а̣?
14. ~~А̣б̣на̣ іх̣ѹ̀р̣х̣ѹ̀а̣, аѡ̀н̣ѹ̀ з̣ѣ̀єі̣т̣ѹ̀з̣х̣ѹ̀а̣?~~
15. ~~А̣м̣ца̣qṇ ім̣ѡ̀ѹ̀луа̣, а̣за̣qṇ іт̣ца̣ам̣-
ѹ̀ѹ̀р̣ѹ̀луа̣?~~
16. П̣ш̣-ѡ̀єі̣ш̣ца̣к̣ х̣у̣л̣ѣ̀а̀к̣ з̣ха̣г̣ѹ̀лоу?
17. ~~І̣зма̣на̣ѹ̀а̣ і̣з̣ѹм̣буа̣ а̀ла̣ш̣ца̣ н̣ѹ̀ѹ̀з̣ѹ̀ѹ̀а̣?~~
18. Ох̣ѹ̀н̣ла̣ а̀ку̣м̣зар̣ ѡ̀ѡ̀ѹ̀ і̣м̣буа̣?

19. Зvѡнv зquàquа іжунv інvqода?
20. Еїдtàлоуп х-цгук; доусv рaпъха ѡба-ѡба цгу tòуп; зеїv заqà цгу vqоузі?
21. Бжѡvк àішца іaншàк-іaншàк, дрv-моуп; зеїv заqаѡv vqада?
22. Есїvнїїv інvqуа зtвvпъ ізахvмтца?
23. Акрvфараан здауѡv дхуарtамі?
24. Уѡv іхv єіпш іquàзу, атvсху аqа-
ра іласvу?

✓ 52. À Ж А П Q А Ъ У А.

Ала шvуєїт апшà іагòїт.
 Ухv ахvх упъvнтца узрàнaуам.
 Àзvні апъхvні ірзèлоу аїvqам.
 Àмца лѡада ізvqалуам.
 Ала кàпшїїv харà іабòїт.
 Аѡнv ішvуtаху, аtvm царà ішvртаху.
 Арtмаq аччїа ізv пъхашарам.
 Àмѡан àнvзбауѡv ѡvзара ізнауєїт.
 Аїvчра адунєї іагурѡагоуп.
 Адунєї іжузеїv ргу іàхура аїv іншуам.
 Аqарматцvс хучvп, ахà абжv дvуп, иха
 Акутv іалшvа кутаїуп, акутаї іàл-

шуа кутун.

Апхзв̄ ~~інцаанза~~ ^{знахна} ес̄умша аус̄ згуа̄, іфаїт
мвцх̄у іхаах̄оїт.

Абазар̄ мвцх̄у ап̄ара бзіа іаб̄оїт.

Аз̄в̄ ієв̄ агуар̄аб̄уо̄в̄ ізах̄ар̄шуам.

Ала̄ бзіа ап̄ша̄ еішуам.

Ахап̄арч̄ нап̄ула̄уо̄ із̄в̄ш̄х̄уам.

Ішуа̄ ала̄ а̄кум̄ іц̄науа, є̄в̄м̄ѣкуа̄ іт̄у-
хуар̄ш̄шуа̄ а̄уп.

Аро̄в̄ еілага̄ іаз̄жа̄ еілаг̄оуп.

Ап̄сах̄ра̄ марі̄оуп, аш̄ара̄ ц̄г̄еуп.

Аз̄уїма̄ ауас̄а̄ р̄в̄ц̄на̄на̄ш̄ан̄ ах̄уї̄ а̄ба̄о-
уеі̄ нна̄ж̄іт.

Акубр̄в̄ ар̄ѣв̄с̄ іш̄ап̄в̄ ар̄ѣв̄ц̄в̄іт.

Зн̄в̄ ух̄уц̄, на̄с̄ уц̄аз̄жа̄.

А̄жа̄ ха̄а̄ а̄ап̄в̄н̄ ам̄ш̄ бзіа̄ еіп̄ш̄уп.

Імла̄ш̄уа̄ акут̄в̄ а̄хуз̄ п̄х̄в̄з̄ла̄ іаб̄оїт.

Ам̄ш̄в̄і̄ а̄б̄г̄в̄еі̄ а̄рахӯ р̄з̄в̄х̄чуа̄ а̄на̄, а̄на̄
а̄ӯѣра̄ аз̄в̄х̄чом.

Асас̄ра̄ бзіоуп, ах̄а̄ а̄о̄н̄в̄ іа̄на̄ еіѣуп.

Б̄в̄з̄ла̄ ум̄в̄ц̄цак̄в̄н̄, ӯсла̄ уц̄цак̄в̄.

А̄т̄в̄м̄ ѣ̄ара̄ а̄н̄в̄ѣса̄ іл̄в̄еіп̄ш̄уп.

Х̄ш̄в̄ѣк̄ бзіоуп, ѣ̄в̄х̄ш̄в̄ѣк̄ еі̄на̄г̄в̄ еіѣуп.

Б̄ж̄ѣв̄к̄ аз̄в̄ із̄в̄ѣшуам.

А̄о̄в̄за̄ бзіа̄ хӯ іма̄м.

Іп̄ш̄з̄оп̄ ап̄са̄а̄т̄ ахуа̄ла̄, ар̄о̄в̄ іх̄ш̄в̄ѣала̄.

Згү мёвѣврцү зѣахү інапѣуа еіѣуѣсанү
дүмѣароуп.

Знүк а́мц зѣаз, а́мцѣаѣв іхзхоіт.

Ачѣареі а́усѣуреі зеѣв іріааіуеіт

Знүк а́мц замѣаѣаз, даѣа знү ігура
ѣаѣв ігѣуа́м.

Ацѣара а́гуабзіара а́цуп.

Ацара́, а́насѣѣ змѣу, да́рѣшзоіт, ізма́м
да́жжѣіт.

Аѣааѣа а́неізаку а́ѣѣв дѣвнчуп.

Ацара́ змѣу зра іѣум.

А́ж а́нүу́а унапү умѣѣа́р, а́ж а́кү-
ка ѣѣѣіт, ішарүлоіт.

Унапү мѣѣа́куа а́ж ух́ар, а́ж а́күка-
ѣуа ѣѣѣіт, ішарүлоіт.

А́бга іа́га а́ѣоуѣарѣв, а́бна́х іѣшѣуеіт.

✓ 53. À A ЦІ А Р А

Ащахà àмца еікұстєіт, аѡàша ажу-
абала азv àмца іахакнашаіт, àхаша схv
~~сапанv е-еіт~~, аъшàша схv сфєіт, ахуàша
амш сшòіт, асàбша àіща сvргvлоіт, ам-
еvша агулацарах сцоіт. Абàс есvмша
ахà сvмам. *иждом аанбаси.*

Аусvура уоѡv дàазоіт, àашара уоѡv
дvбжнàхvуєіт. ~~Аашаѡv ашvра дàтцoуп.~~

✓ 54. ÀМТЦVІ ÀШХVЕІ.

Амтц ус іàнаһеіт àшха: „Аоѡvтvѡса
шаqá діàшамзі: сахvібалакv дсvцаqоіт,
есvнvгv стvхуtв анvрцарà даш-
цоуп; уарà ашхvмза уѡаірtòіт, аш-
хvмза ахѡà ажуітцòіт, àзvн іщаһауєіт.
Удінанvс ішсòуһара ізмаанòу абрі?“ Аш-
ха ус іàнаһеіт амтц: „Сарà аоѡvтvѡса
аһаѡvр зсvкуітцvа бзіа сзvіòуа аус ахv-
зуєі àцхvєі ацєі ахvізvqастцvа ауп; уарà
узvіцvмбу узvіѡахvм ағахvумуа уахvі-
цvрхагоу ауп“.

55. А М А Т А Х У Ъ У А.

Ауасѡà імазароуп àматахѡуа: аіха,

апарпантà, ахàрх, ашалайшvн, айvмqà.
Айхàла ипvиqоит àтцла, хàрхла иxуеит
аждv, шалайшvнла ицvуеит абу, парпан-
тàла икvлviцoит ауасхvр, цvмqàла икv
лviqаауеит айхvмц.

Амагуqатцaфv имазароун: амаркатvл,
àhвзба, àзaз, ажаhà. Амаркатvлvi àhвз-
беи рvла ипvиqоит асахтàн, àзaзала итv-
иршyеи аймаатцvршv, ажаhàла айvмvб àлаи-
цoит.

Анхафv зvда дхуàртам: ауматà, ацеi-
хà, ачàлт, аебvга, амагàна, аhhàга, ач-
qрапàт.

Ауматеи ацvихvеи рvла дцабòит, ачàл-
тала анvш ирquцvуеит иргyзoит, аебvгала
атà ирхvуеит, амагàнала àпhvi àмиi ир-
хvуеит, аhhaгала анvшгуàлvi агуамii еи-
зvигоит, ачqарапатала атà еизvигоит иштvи-
хvуеит

Ейхàда двуастам, гурда дзеирзvм.

56. АХАПЪАРЧ.

Ахапъарч дàра ипсѣv хуартòун: ама-
зуа ннарцòит, аhvнапъкуеи, àхуацкеи агртъ-
гv qофv ипvрхàгоу ннахvуеит.

1. Агага.
2. Іцаакұп.
3. Ахарѣ.
4. ^{Араимон}Абарбàлкуа.
5. Ашақа ^{алы бақыс акшол мотржуа}авèрежуа (знѹу).
6. Аһа.
7. Абжѹ.
8. Акубрѹ.
9. Абз, àлажуа, алѹмһажуа.
10. Аѣша.
11. Анàша.
12. Аоѡѹ.
13. Ахуац.
14. Аіхà.
15. Ацаа.
16. Астòл.
17. Алаба.
18. Аіаѣа.
19. Акамѹршшà.
20. Хѣа.
21. Аабà.
22. Асааѣ.
23. Аѣѹ.
24. Амѣаѣѹшѣа. ^{рмв.}

А Х Ъ У А.

Адаѣауа.

Адаѣауа.

1. Таніеі Боріеі 3.	30. Ашколаѣн 22.
2. Ёарханеі Ёемразві 3.	31. Паклас 23.
3. Згуртѣул бзіоу аѣнзба 4.	32. Арѣна 24.
4. Ауѣра 5.	33. Ан длашагоун 42.
5. Карш 6.	34. Аѣхвн шаж аѣнзан . . 25.
6. Азѣаб бааѣсв 6.	35. Амреі, амзеі, аіаѣауеі 25.
7. Таніа хучв 7.	36. Аусура-зеів ірѣцкуп 25.
8. Аѣабург зеів іреіѣун . . 8.	37. Аѣабург хуамам . . . 26.
9. Оѣта аіѣнзѣа 9.	37. Абѣуеі аѣашѣуеі . . 27.
10. Акарш 10.	39. Іумѣахвз уашѣамлан . . 28.
11. Ашколаѣн 11.	40. Ашара 29.
12. Іудура уазумѣан . . . 11.	41. Ахучв бзіауа ран дшвр-
буа 29.
13. Ціс 12.	42. Еіна хшѣла еіѣхада? . 31.
14. Аѣсѣуа реімакра . . . 12.	43. Абзѣаѣаі амѣві . . . 32.
15. Аѣадеі аѣві 13.	44. Ахуѣшѣуеі абѣеі . . . 33.
16. Ёунха дѣмам 14.	45. Ахат куаѣа зеів іреі-
ѣун 33.
17. Аѣауазк 15.	46. Аѣла 34.
18. Аѣсвѣара 15.	47. Абѣауаѣ 35.
19. Іѣдурѣазар? 16.	48. Абѣахучві азѣуеі . . . 36.
20. Ауаса 16.	49. Санііз еіѣарѣаз аѣла . . 38.
21. Алумі аѣнѣѣві 17.	50. Іѣзумѣас 39.
22. Аѣсѣра 18.	51. Аѣуѣуа 41.
23. Аѣеілгара 18.	52. Аѣаѣѣауа 42.
24. Ібзіоума аѣкун іуз? . . 19.	53. Аашара 45.
25. Іаѣвз алум 19.	54. Амѣді ашхвеі 45.
26. Аѣѣві ашѣшѣамсві . . 20.	55. Амаѣахуѣуа 45.
27. Сѣаѣа 21.	56. Аѣаѣарч 46.
28. Ашка 21.	
29. Хѣкур 22.	

